

**Belgische Kamer
van Volksvertegenwoordigers**

GEWONE ZITTING 1992-1993 (*)

30 SEPTEMBER 1993

WETSONTWERP

**betreffende de openbaarheid
van bestuur**

AMENDEMENTEN

N° 1 VAN DE HEER BERTOUILLE

Opschrift

Het opschrift van het wetsontwerp aanvullen met de woorden « onder vrijwaring van de persoonlijke levenssfeer ».

VERANTWOORDING

Het opschrift van een wet heeft niet enkel een decoratief doel. Het kan de interpretatie van de wet beïnvloeden. In het voorontwerp werd het opschrift reeds een eerste maal gecorrigeerd.

1. De bedoeling van de wetgever

Het ontwerp wil het principe van het nieuwe artikel 24ter van de Grondwet toepassen. Het amendement strekt ertoe het opschrift in overeenstemming te brengen met de geest waarin die nieuwe grondwetsbepaling werd goedgekeurd.

Tijdens de debatten met betrekking tot artikel 24ter verklaarde de heer Eerdekens, daarin bijgevallen door verschillende kamerleden en door de minister, dat het noodzakelijk was in de Grondwet een evenwicht tot stand te brengen tussen het principe van de openbaarheid van de

Zie :

- 1112 - 92 / 93 :

— N° 1 : Wetsontwerp.

(*) Tweede zitting van de 48e zittingsperiode.

**Chambre des Représentants
de Belgique**

SESSION ORDINAIRE 1992-1993 (*)

30 SEPTEMBRE 1993

PROJET DE LOI

**relatif à la publicité
de l'administration**

AMENDEMENTS

N° 1 DE M. BERTOUILLE

Intitulé

Compléter l'intitulé par les mots « dans le respect de la vie privée ».

JUSTIFICATION

L'intitulé d'une loi n'est pas simplement décoratif. Il peut en influencer l'interprétation. Une première correction de cet intitulé, dans l'avant-projet, a déjà été faite.

1. L'intention du législateur

Le projet prétend mettre en œuvre le principe énoncé au nouvel article 24ter de la Constitution. L'amendement vise à conformer l'intitulé à l'esprit dans lequel la nouvelle disposition constitutionnelle a été adoptée.

Lors des débats sur l'article 24ter, M. Eerdekens, approuvé par plusieurs autres membres de la Chambre et par le Ministre, affirma nécessaire d'équilibrer dans la Constitution ce principe de la publicité des documents administratifs par cet autre principe du respect de la vie privée,

Voir :

- 1112 - 92 / 93 :

— N° 1 : Projet de loi.

(*) Deuxième session de la 48e législature.

bestuursdocumenten en het principe van de vrijwaring van de persoonlijke levenssfeer. Indien dat niet gebeurde, zou het eerste principe al te zwaar doorwegen. Hij stelde de kamerleden gerust door de spoedige indiening van een voorstel in die zin door de heer Vande Lanotte aan te kondigen (Beknopt verslag n° 49, vergadering van 22 april 1993, blz. 1028-1029).

Op 7 mei 1993 dienden de heren Vande Lanotte, Eerdeken en andere vertegenwoordigers van alle partijen van de grondwetgevende meerderheid een voorstel in om in de Grondwet een artikel *24quater* in te voegen betreffende de eerbiediging van het privé-leven (Stuk Kamer n° 997/1 - 92 / 93). Dit initiatief vond instemming en werd zelfs bijgevalen door de vertegenwoordigers van de liberale oppositie (Stuk Kamer n° 997/2 - 92/93).

Hoewel het voorstel nog niet is goedgekeurd, toch moet er bij de toepassing van artikel *24ter* ook bij het opstellen van het opschrift rekening worden gehouden met het feit dat deze bepaling is goedgekeurd met het oog op het tot stand brengen van een dergelijk evenwicht.

2. Dubbele bedoeling van het wetsontwerp

Los van het feit of de eerbiediging van het privé-leven al dan niet is vastgelegd in de Grondwet, is die eerbiediging een van de rechten die worden gewaarborgd door het Europees verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en van de fundamentele vrijheden. Dat is niet het geval, zelfs niet impliciet, voor het recht op openbaarheid van bestuur (zie de « verklarende nota » van de regering betreffende haar voorstel van artikel *24ter*, Stuk Kamer n° 839/1 - 92 / 93, blz. 3). Het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens staat in de normenhierarchie boven de wet en boven elke andere interne rechtsbepaling in de strikte zin, zelfs al is het een grondwetsbepaling.

Of de openbaarheid van bestuur nu facultatief blijft — zoals momenteel het geval is, behalve voor welbepaalde aangelegenheden —, dan wel verplicht wordt op de gestelde uitzonderingen na, zoals het ontwerp bepaalt —, toch moet krachten het Europees verdrag het privé-leven worden geëerbiedigd. De eerbiediging van het privé-leven situeert zich op een heel ander niveau dan de verplichting tot openbaarheid van bestuur.

Het wetsontwerp organiseert de bescherming van de persoonlijke levenssfeer met betrekking tot de openbaarheid van de bestuursdocumenten zoals de wet van 8 december 1992 dat doet met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens. Dit aspect heeft bijgevolg voorrang op het aspect openbaarheid van bestuur.

Het betreft hier een wet inzake de bescherming van de persoonlijke levenssfeer. Dit is slechts een aspect, maar wel een essentieel aspect. Het rechtvaardigt dat er melding van wordt gemaakt in het opschrift, en ook dat over dit ontwerp het advies wordt ingewonnen van de commissie die bevoegd is voor mensenrechten, met name de Commissie voor de Justitie.

N° 2 VAN DE HEER BERTOUILLE

Artikel 1

- 1) In § 2, het 2° en het 3° weglaten;
- 2) De verwijzingen « § 1 » en « § 2 » weglaten.

sans quoi le premier serait excessif. Il rassura la Chambre en annonçant l'imminent dépôt par M. Vande Lanotte d'une proposition en ce sens (Compte rendu analytique n° 49, séance du 22 avril 1993, pp. 1014-1017).

Dès le 7 mai 1993, MM. Vande Lanotte, Eerdeken et d'autres représentants de tous les partis de la majorité constituante déposèrent en effet une proposition d'insérer dans la Constitution un article *24quater* relatif au respect de la vie privée (Doc. Chambre n° 997/1 - 92 / 93), initiative qui fut approuvée et même élargie par les représentants de l'opposition libérale (Doc. Chambre n° 997/2 - 92 / 93).

Même si la proposition n'est pas encore adoptée, la mise en œuvre de l'article *24ter* doit tenir compte, y compris dans son intitulé, que c'est dans l'esprit d'un tel équilibre que cette disposition a été votée.

2. Double objet de la loi en projet

Enoncé déjà ou non dans la Constitution, le droit au respect de la vie privée est de ceux garantis par la Convention européenne des droits de l'homme et des libertés fondamentales — ce qui n'est pas le cas, même implicitement du droit à la publicité de l'administration (cf. « note explicative » du Gouvernement sur sa proposition de l'article *24ter*; doc. Chambre n° 839/1 - 92 / 93, p. 3) — Convention qui, dans la hiérarchie des normes se place au-dessus de la loi et de toute autre disposition de droit interne au sens strict fût-elle constitutionnelle.

Que la publicité de l'administration reste facultative, comme c'est actuellement le cas sauf en certaines matières déterminées, ou qu'elle devienne obligatoire sauf exception, comme prévu au projet, la protection du droit au respect de la vie privée s'impose donc conformément à ladite Convention. Cette protection est un objet bien distinct de l'obligation de publicité faite à l'administration.

D'un point de vue de la protection de la vie privée, la loi en projet l'organise à l'égard de la publicité des documents administratifs, comme la loi du 8 décembre 1992 le fait à l'égard du traitement des données à caractère personnel. Et ce point de vue est donc prioritaire sur celui de la publicité de l'administration.

Ce caractère, partiel mais essentiel, de législation en matière de protection de la vie privée justifie qu'il soit inscrit dans l'intitulé de la loi en projet. Il justifie également que le projet soit soumis à l'avis de la commission compétente en matière des droits de l'homme, la Commission de la Justice.

N° 2 DE M. BERTOUILLE

Article 1er

- 1) Au § 2, supprimer les 2° et 3°;
- 2) Supprimer les signes « § 1er » et « § 2 ».

N° 3 VAN DE HEER BERTOUILLE

Art. 3bis (nieuw)

In hoofdstuk III een artikel 3bis (nieuw) invoegen, luidend als volgt :

« Art. 3bis. — Voor de toepassing van deze wet wordt verstaan onder « bestuursdocument » iedere inlichting in welke vorm dan ook waarover een administratieve overheid beschikt ».

N° 4 VAN DE HEER BERTOUILLE

Art. 4

Paragraaf 1 aanvullen met een derde lid, luidend als volgt :

« Voor de toepassing van deze wet wordt verstaan onder « nominatief document » : ieder bestuursdocument dat een beoordeling of een waardeoordeel bevat van een met naam genoemd of gemakkelijk identificeerbaar natuurlijk persoon of de beschrijving van een gedrag waarvan het ruchtbaar maken aan die persoon kennelijk nadeel kan berokkenen. »

VERANTWOORDING

(bij de amendementen n° 2 tot 4)

Artikel 1 vertoont diverse tekortkomingen die deze amendementen willen verhelpen.

1. Het artikel gaat in tegen het in artikel 41, § 1, van de Grondwet vervatte beginsel dat een artikel slechts één onderwerp mag hebben. Dit beginsel wordt geschonden doordat een bepaling inzake het toepassingsgebied van het ontwerp wordt gekoppeld aan andere bepalingen die een omschrijving van diverse begrippen behelzen. Aldus worden de Kamers wederrechtelijk in hun vrijheid van stemmen beperkt.

2. Het artikel gaat in tegen het gebruik dat paragrafen niet worden genummerd, wanneer er slechts twee zijn.

3. Van de drie in § 1 omschreven begrippen is alleen het eerste een « algemene bepaling » overeenkomstig het opschrift van hoofdstuk I. Het tweede begrip heeft alleen betrekking op hoofdstuk III en de artikelen 9 en 10, die verkeerdelijk bij de slotbepalingen zijn ondergebracht. Het derde begrip slaat alleen op het bepaalde in artikel 4, § 1.

N° 5 VAN DE HEER BERTOUILLE

Artikel 1

In § 2, het 3° vervangen als volgt :

« 3° *persoonsdocument* : bestuursdocument dat informatie bevat die betrekking heeft op een natuurlijke persoon die is of kan worden geïdentificeerd. »

N° 3 DE M. BERTOUILLE

Art. 3bis (nouveau)

Dans le chapitre III, insérer un article 3bis (nouveau), libellé comme suit :

« Art. 3bis. — Pour l'application de la présente loi, on entend par « document administratif » toute information sous quelque forme que ce soit, dont une autorité administrative dispose ».

N° 4 DE M. BERTOUILLE

Art. 4

Compléter le § 1er par un troisième alinéa, libellé comme suit :

« Pour l'application de la présente loi, on entend par « document nominatif » tout document administratif comportant une appréciation ou un jugement de valeur relatif à une personne physique nommément désignée ou aisément identifiable, ou la description d'un comportement dont la divulgation peut manifestement causer un préjudice à cette personne. »

JUSTIFICATION

(quant aux amendements n° 2 à 4)

L'article 1er souffre de plusieurs défauts auxquels les amendements tentent de remédier.

1. Il ne respecte pas le principe « un article, un objet » qu'implique l'article 41, § 1er de la Constitution, en liant une disposition relative au champ d'application de la loi avec d'autres dispositions relatives aux définitions de diverses notions, liant ainsi abusivement le vote des Chambres.

2. Il ne respecte pas l'usage de ne pas numéroter les paragraphes lorsqu'il n'y en a que deux.

3. Parmi les trois notions définies au paragraphe 2, seule la première a le caractère de « disposition générale » que requiert l'intitulé du chapitre Ier; la deuxième ne concerne que le chapitre III ainsi que les articles 9 et 10, erronément placés parmi les « dispositions finales », tandis que la troisième n'intéresse que le seul paragraphe 1er de l'article 4.

N° 5 DE M. BERTOUILLE

Article 1er

Au § 2 remplacer le 3° par ce qui suit :

« 3° *document à caractère personnel* : document administratif comportant une information relative à une personne physique identifiée ou identifiable. »

VERANTWOORDING

1. Wetten moeten een eenvormige terminologie hante-
ren.

Artikel 1, § 5, van de wet van 8 december 1992 tot be-
scherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van
de verwerking van persoonsgegevens definieert « per-
soonsgegevens » als gegevens die betrekking hebben op een
natuurlijke persoon die is of kan worden geïdentificeerd.

In het ontwerp moet derhalve een samenstelling met
« persoons- » worden gebruikt in plaats van de term « no-
minatief ». Een samenstelling met « persoons- » evoceert
trouwens beter de « persoon » wiens rechten en fundamen-
tele vrijheden worden gewaarborgd door het Europese Ver-
drag tot bescherming van de rechten van de mens en de
fundamentele vrijheden. « Nominatief » kan betrekking
hebben op zowel een soortnaam als op een eigennaam.

2. Volgens de definitie van « nominatief document » in
het ontwerp gaat het om een document dat een beoordeling
inhoudt of nadelig kan zijn, wat niet de gebruikelijke bete-
kenis van die term is.

« Nominatief » betekent gewoon « luidende ten name
van een bepaald persoon » (Van Dale).

Zelfs beperkt tot een wet mag de betekenis die aan een
term wordt gegeven, niet in die mate afwijken van de
gebruikelijke betekenis.

De definitie mag niet dienen om reeds vooraf een rege-
ling te treffen. Wanneer het ontwerp het verbod op de
openbaarheid wil beperken tot bepaalde, bijzondere cate-
goriën van nominatieve bestuursdocumenten — bijvoor-
beeld documenten die een beoordeling bevatten of die na-
deel kunnen berokkenen — moet dat op een andere manier
gebeuren dan met een zogenaamde definitie.

3. Naar het voorbeeld van artikel 1, § 5, van de wet van
8 december 1992 bevat informatie slechts « persoonsgege-
vens » (is de informatie « nominatief ») wanneer ze betrek-
king heeft op een persoon « die kan worden geïdentifice-
erd » en niet op een « gemakkelijk identificeerbaar
persoon », wat misbruiken zou kunnen rechtvaardigen en
een absurd verschil zou doen ontstaan bij de toepassing
van het onderhavige wetsontwerp en de bovengenoemde
wet.

N° 6 VAN DE HEER BERTOUILLE

Artikel 1bis (nieuw)

**Een artikel 1bis (nieuw) invoegen, luidend
als volgt :**

« Art. 1bis. — De bepalingen van deze wet doen
geen afbreuk aan de bijzondere bepalingen die, krachtens
de wet van 8 december 1992 tot bescherming van
de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de ver-
werking van persoonsgegevens, van toepassing zijn
op de bestuursdocumenten die persoonsgegevens be-
vatten. »

VERANTWOORDING

De bepalingen van het ontwerp overlappen althans ge-
deeltelijk de bepalingen van de wet van 8 december 1992
tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten op-
zichte van de verwerking van persoonsgegevens. Zo omvat
de zeer ruime definitie van « bestuursdocument » in arti-

JUSTIFICATION

1. Il convient de maintenir une terminologie uniforme
dans les lois.

L'article 1er, § 5 de la loi du 8 décembre 1992 relative à la
protection de la vie privée à l'égard du traitement des
données à caractère personnel définit les données « à ca-
ractère personnel » comme étant celles relatives à une
personne physique identifiée ou identifiable.

Les termes « à caractère personnel » doivent donc être
retenus dans le projet au lieu du terme « nominatif ». Ils
évoquent d'ailleurs mieux la « personne » à laquelle la
Convention européenne des Droits de l'Homme garantit les
droits et libertés fondamentales. « Nominatif » se rapporte
aussi bien à un nom commun qu'à un nom propre.

2. La définition de « document nominatif » au projet
donne à cette qualification un sens appréciatif ou préjudi-
ciable que n'a nullement le sens commun du terme.

« Nominatif » signifie « qui nomme, qui contient, énonce
expressément le nom, les noms » (Petit Robert, sens 2).

Même limité à une loi, le sens donné à un terme ne peut
différer à ce point de son sens commun.

La définition ne peut servir à déjà régler. Si le projet
entend restreindre l'interdiction de la publicité à certaines
catégories particulières de documents administratifs no-
minatifs — ceux à caractère appréciatif ou dommageable
par exemple — il doit le faire de manière distincte d'une
prétendue définition.

3. A l'exemple de l'article 1er, § 5 de la loi du 8 décembre
1992, il convient de réputer « à caractère personnel » (« no-
minatif ») toute information relative à une personne « iden-
tifiable » et non pas « aisément identifiable », ce qui justi-
fierait les abus et créerait une différence absurde entre
l'application de la loi en projet et celle précitée.

N° 6 DE M. BERTOUILLE

Article 1^{er}bis (nouveau)

**Insérer un article 1^{er}bis (nouveau), libellé
comme suit :**

« Art. 1^{er}bis. — Les dispositions de la présente loi
ne préjudicient pas aux dispositions spéciales qui
s'appliquent aux documents administratifs contenant
des données à caractère personnel, en vertu de la loi
du 8 décembre 1992 relative à la protection de la vie
privée à l'égard des traitements de données à caractè-
re personnel. »

JUSTIFICATION

Les dispositions du projet chevauchent, au moins par-
tiellement, celles de la loi du 8 décembre 1992 relative à la
protection de la vie privée à l'égard des traitements de
données à caractère personnel. Ainsi la définition très
large de « document administratif » donnée à l'article 1er,

kel 1, § 2, 2°, van het ontwerp ook met name de fiches en andere dragers bedoeld in artikel 1 van de wet van 8 december 1992; die wet is eveneens van toepassing op de besturen en bevat veel dwingender bepalingen tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

Het amendement strekt ertoe te voorkomen dat men door het onderhavige wetsontwerp, dat na voornoemde wet komt, geneigd zou zijn te denken dat sommige van die beschermingsmaatregelen impliciet zijn opgeheven of niet gelden voor fiches of andere dragers die « bestuursdocumenten » zijn in de zin van het ontwerp.

Er zijn nog andere amendementen op het ontwerp nodig, bijvoorbeeld op de artikelen die betrekking hebben op de verbeteringen (artikel 7) of op de bevoegde commissie (artikel 8), ten einde een minimum aan coördinatie met de wet tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens te waarborgen. Voorts is het volstrekt onlogisch de openbaarheid van eenzelfde persoonsgegeven toe te staan of, omgekeerd, te verbieden al naar gelang het is geregistreerd op een fiche of een andere drager bestemd voor manuele of geautomatiseerde verwerking, dan wel in een andere soort van bestuursdocument is opgenomen.

N° 7 VAN DE HEER BERTOUILLE

Art. 4

Het opschrift van Hoofdstuk III vervangen door de woorden « Openbaarheid van bestuursdocumenten ».

N° 8 VAN DE HEER BERTOUILLE

Art. 2

Het opschrift van Hoofdstuk II vervangen door de woorden « Andere bepalingen met betrekking tot de openbaarheid van bestuur ».

VERANTWOORDING (bij de amendementen n° 7 en 8)

« Actief » en « passief » zijn subjectieve begrippen. Alles hangt ervan af of men het standpunt van degene die optreedt dan wel van degene die ondergaat, inneemt.

De indieners van het ontwerp nemen een subjectief standpunt als overheid in. Het in artikel 24ter van de Grondwet erkende recht geldt evenwel niet voor de overheid, maar voor de burger.

Overigens verdient het de voorkeur objectieve opschriften voor de hoofdstukken te gebruiken.

Hoofdstuk III heeft tot doel het in artikel 24ter van de Grondwet opgenomen beginsel inzake openbaarheid van bestuursdocumenten in de praktijk toe te passen.

De bepalingen van Hoofdstuk II hebben alleen met elkaar gemeen dat zij de openbaarheid van bestuur behelzen, zonder evenwel verband te houden met het in artikel 24ter van de Grondwet opgenomen recht.

Om die redenen worden met deze amendementen andere opschriften voorgesteld.

§ 2, 2° du projet recouvre notamment les fiches et autres supports visés à l'article 1er de la loi du 8 décembre 1992, loi qui s'applique aussi aux administrations et qui comporte des mesures de protection de la vie privée beaucoup plus contraignantes.

L'amendement tend à éviter que la loi en projet, postérieure à la loi précitée, ne permette de considérer que certaines de ces mesures de protection sont abrogées implicitement ou ne s'appliquent pas aux fiches ou autres supports constituant des « documents administratifs » au sens du projet.

D'autres amendements au projet resteront nécessaires, par exemple en matière de rectification (article 7) ou de commission compétente (article 8) pour assurer un minimum de coordination avec la loi relative à la protection de la vie privée à l'égard des traitements de données à caractère personnel. Par ailleurs, il paraît tout à fait illogique de permettre ou au contraire d'interdire la publicité d'une même donnée à caractère personnel selon qu'elle est contenue soit dans une fiche ou un autre support destinés à un traitement manuel ou automatisé soit, au contraire, dans un autre type de document administratif.

N° 7 DE M. BERTOUILLE

Art. 4

Remplacer l'intitulé du chapitre III par les mots « Publicité des documents administratifs ».

N° 8 DE M. BERTOUILLE

Art. 2

Remplacer l'intitulé du chapitre II par les mots « Autres dispositions relatives à la publicité de l'administration ».

JUSTIFICATION (quant aux amendements n° 7 et 8)

« Actif » et « passif » sont des notions subjectives. Tout dépend du point de vue de qui agit et de qui subit.

Les auteurs du projet adoptent le point de vue subjectif de l'administration. Cependant le droit énoncé à l'article 24ter de la Constitution est reconnu, non à l'administration, mais au citoyen.

Il est d'ailleurs préférable de donner aux chapitres des intitulés objectifs.

Les dispositions du chapitre III ont pour objet la mise en œuvre du principe de la publicité des documents administratifs, inscrit à l'article 24ter de la Constitution.

Quant aux diverses dispositions contenues dans le chapitre II, elles n'ont en commun que de concerner la publicité de l'administration sans pourtant se rapporter au droit énoncé à l'article 24ter.

D'où les intitulés proposés.

De toepassing van artikel 24ter van de Grondwet primeert uiteraard op de overige maatregelen inzake openbaarheid van bestuur. Derhalve zal worden voorgesteld de volgorde van deze twee hoofdstukken om te wisselen.

N° 9 VAN DE HEER BERTOUILLE

Art. 2

Dit artikel vervangen door de volgende bepaling :

« Art. 2. — *Met het oog op een duidelijke en objectieve voorlichting van het publiek over het optreden van de federale administratieve overheden bepaalt de Koning, bij in Ministerraad overlegd besluit, de federale administratieve overheden die ertoe gehouden zijn een gespecialiseerde instantie te belasten met de conceptie en de realisatie van het informatiebeleid* ».

N° 10 VAN DE HEER BERTOUILLE

Art. 2bis (nieuw)

Een artikel 2bis (nieuw) invoegen, luidend als volgt :

« Art. 2bis. — *Elke federale administratieve overheid publiceert een document met de beschrijving van haar bevoegdheden en haar interne organisatie; dit document wordt ter beschikking gesteld van een ieder die erom vraagt* ».

N° 11 VAN DE HEER BERTOUILLE

Art. 2ter (nieuw)

Een artikel 2ter (nieuw) invoegen, luidend als volgt :

« Art. 2ter. — *Elke briefwisseling uitgaande van een federale administratieve overheid vermeldt de naam, de hoedanigheid, het adres en het telefoonnummer van degene die meer inlichtingen kan verstrekken over het dossier* ».

N° 12 VAN DE HEER BERTOUILLE

Art. 2quater (nieuw)

Een artikel 2quater (nieuw) invoegen, luidend als volgt :

« Art. 2quater. — *Elk document waarmee een beslissing of een administratieve handeling met individuele strekking uitgaande van een federale administratieve overheid ter kennis wordt gebracht van een bestuurde, vermeldt de eventuele beroepsmogelijkheden, de instanties bij wie het beroep moet worden ingesteld en de geldende vormen en termijnen; bij ontstentenis neemt de termijn voor het indienen van het beroep geen aanvang* ».

La mise en œuvre de l'article 24ter de la Constitution prime évidemment les autres mesures de publicité de l'administration; aussi sera-t-il proposé par ailleurs d'invertir l'ordre des deux chapitres.

N° 9 DE M. BERTOUILLE

Art. 2

Remplacer cet article par la disposition suivante :

« Art. 2. — *Afin de fournir au public une information claire et objective sur l'action des autorités administratives fédérales, le Roi désigne, par arrêté délibéré en Conseil des Ministres, les autorités administratives fédérales tenues d'attribuer à une instance spécialisée la conception et la réalisation de l'information* ».

N° 10 DE M. BERTOUILLE

Art. 2bis (nouveau)

Insérer un article 2bis (nouveau), libellé comme suit :

« Art. 2bis. — *Chaque autorité administrative fédérale publie et tient à disposition de toute personne qui le demande, un document décrivant ses compétences et l'organisation de son fonctionnement* ».

N° 11 DE M. BERTOUILLE

Art. 2ter (nouveau)

Insérer un article 2ter (nouveau), libellé comme suit :

« Art. 2ter. — *Toute correspondance émanant d'une autorité administrative fédérale indique le nom, la qualité, l'adresse et le numéro de téléphone de la personne en mesure de fournir de plus amples informations sur le dossier* ».

N° 12 DE M. BERTOUILLE

Art. 2quater (nouveau)

Insérer un article 2quater (nouveau), libellé comme suit :

« Art. 2quater. — *Tout document par lequel une décision ou un acte administratif à portée individuelle émanant d'une autorité administrative fédérale est notifié à un administré indique les voies éventuelles de recours, les instances compétentes pour en connaître ainsi que les formes et délais à respecter, faute de quoi le délai pour introduire le recours ne prend pas cours* ».

VERANTWOORDING
(bij de amendementen n°s 9 tot 12)

1. De inleidende zinsnede heeft alleen ten opzichte van het 1° beschikkende waarde, met name waar bepaald wordt dat de bedoelde voorlichting betrekking heeft op « het optreden van de (...) administratieve overheden ».

Die zinsnede vormt ten opzichte van het 2° hooguit een toelichting, zodat ze niet thuishoort in het eigenlijke wetsontwerp.

Ten opzichte van het 3° en het 4° heeft die zinsnede geen enkele betekenis, tenzij (en dat is duidelijk niet de bedoeling van de indieners van het ontwerp) die wordt gelezen als zou de verplichting inzake de respectievelijk voorgeschreven vermeldingen worden beperkt tot de voorlichting over « het optreden van de federale (...) overheden ».

2. Zonder vooruit te willen lopen op hun respectieve nut, heeft elk van de vier sub 1° tot 4° opgenomen bepalingen een eigen doel en vormt het telkens een zelfstandig onderdeel. De nevenschikking ervan in één enkel artikel kan niet worden gerechtvaardigd door het feit dat ze beantwoorden aan een algemene doelstelling, namelijk de voorlichting van het publiek.

Men dient de stelregel « één artikel, één onderwerp » in acht te nemen. Het ontwerp voegt op kunstmatige wijze zeer uiteenlopende bepalingen in één enkel artikel samen, met eveneens één enkele stemming erover. Daardoor schendt het de letter en zelfs de geest van artikel 41, § 1, van de Grondwet. Zulks komt daarenboven de leesbaarheid van de wet niet ten goede.

N° 13 VAN DE HEER BERTOUILLE

Art. 2

Het 1° vervangen als volgt :

« 1° onthouden de federale administratieve overheden zich van iedere vorm van openlijke of verdoken propaganda terzake van hun eigen optreden. Zij staan een ieder bij die navraag wenst te doen inzake hun organisatie, hun werking, alsmede hun optreden in welke aangelegenheid dan ook, voor zover deze niet van persoonlijke aard is of krachtens de wet een vertrouwelijk karakter heeft. »

N° 14 VAN DE HEER BERTOUILLE

(In bijkomende orde op amendement n° 13)

Art. 2

Het 1° weglaten.

VERANTWOORDING

Het begrip « openbaarheid » als equivalent van het Franse « publicité » in de betekenis van « hetgeen een openbaar karakter heeft » mag niet worden verward met « reclame », een andere equivalent van het Franse « publicité », in dit geval omschreven als « l'art d'exercer une action psychologique sur le public pour l'amener à adhérer ou à approuver une opinion ».

JUSTIFICATION
(quant aux amendements n°s 9 à 12)

1. La phrase introductive n'a de caractère dispositif qu'à l'égard du 1°, notamment en précisant que l'information visée est celle « sur l'action des autorités administratives ».

A l'égard du 2°, cette phrase peut tout au plus exposer un motif et n'a donc pas sa place dans le dispositif de la loi en projet.

A l'égard du 3° et du 4°, cette phrase n'a aucune signification à moins d'être interprétée — ce qui n'est manifestement pas l'intention des auteurs du projet — comme restreignant l'obligation des mentions respectivement prévues aux seuls cas d'informations sur « l'action des autorités fédérales ».

2. Sans préjuger de leur opportunité respective, chacune des quatre dispositions reprises sub 1° à 4° a un objet propre et est autonome. Le seul motif qu'elles répondraient à un objectif général d'information du public ne justifie pas leur juxtaposition en un même article.

Il faut s'en tenir à la règle « un article, un objet ». En liant artificiellement des dispositions aussi différentes en un même article et donc en liant leur vote, le projet viole l'esprit sinon la lettre de l'article 41, § 1er de la Constitution et il nuit à la clarté de la loi.

N° 13 DE M. BERTOUILLE

Art. 2

Remplacer le 1° par ce qui suit :

« 1° Les autorités administratives fédérales s'abstiennent de toute propagande ouverte ou déguisée sur leur propre action. Elles facilitent les investigations de toute personne concernant leur organisation et fonctionnement ainsi que sur leur action en toute matière qui n'a pas de caractère personnel ou n'est pas confidentielle en vertu de la loi ».

N° 14 DE M. BERTOUILLE

(En ordre subsidiaire à l'amendement n° 13)

Art. 2

Supprimer le 1°.

JUSTIFICATION

Il ne faut pas confondre « publicité » au sens premier du terme : « qui a un caractère public » avec « publicité » au sens dérivé d'« art d'exercer une action psychologique sur le public pour l'amener à adhérer ou à approuver une opinion ».

De openbaarheid in gerechtszaken, zoals opgelegd door de artikelen 96 en 97 van de Grondwet, alsmede de openbaarheid in administratieve aangelegenheden, zoals vervat in het nieuwe artikel 24ter van de Grondwet, vallen onder de eerstgenoemde betekenis.

De door sommige politieke regimes gevoerde handelsreclame of officiële propaganda valt onder de tweede betekenis.

Voor openbaarheid als equivalent van het Franse « publicité » in de eerste betekenis is alleen vereist dat de doorzichtigheid of de mogelijkheid voor pers en publiek om opzoekingen te doen, niet in het gedrang worden gebracht, met dien verstande dat daarbij de fundamentele rechten van het individu en de geheimen die, krachtens de wet, in het algemeen belang bescherming genieten, worden gevrijwaard. Het Franse « publicité » in zijn tweede betekenis, met name als equivalent van reclame, is nauwelijks objectief te noemen. Het is moeilijk denkbaar dat een administratieve overheid spontaan haar fouten, flaters, misrekeningen, tekortkomingen of loutere vergissingen in de verzet. Wanneer ze aan kritiek komt bloot te staan, is ze natuurlijkerwijze geneigd om zichzelf te verdedigen. Ook al gaat ze daarbij niet zover als de tijdens de bezetting actieve « Propagandaabteilung », toch is officiële propaganda nagenoeg onontkoombaar een instrument van tendentieuze berichtgeving, vooral wanneer deze uitgaat van een « in de conceptie en de realisatie van het informatiebeleid gespecialiseerde instantie ».

Luidens het wetsontwerp wordt de Koning er zelfs toe gemachtigd alle federale administratieve overheden, zelfs degene die gedecentraliseerd zijn, onder dwang te zetten om de hulp van een bepaalde, onder het gezag van de regering staande « gespecialiseerde instantie » in te roepen voor het verzorgen van hun public relations. Was het alleen de bedoeling om aan te geven welke ambtenaren of diensten met het ontvangen van de verzoeken tot raadpleging, toelichting of het verkrijgen van afschriften van bestuursdocumenten dan wel het aanwijzen van gemachtigde woordvoerders worden belast, dan was deze bepaling overbodig. Het feit dat de Koning in zo vage en algemene bewoordingen een dergelijke machtiging wordt gegeven, lijkt bijzonder verdacht.

Ieder zijn vak. De overheid moet in alle klaarheid besturen, de onafhankelijke pers moet haar onderzoekstaken vervullen, zo nodig daarin bijgestaan door de burger, die vooral kritisch moet blijven.

De wettelijke bepalingen die in dit verband worden uitgewerkt, moeten tot doel hebben iedere vorm van officiële propaganda te verbieden, wat met het amendement in hoofddeorde wordt beoogd. Zo niet, dan moet men er op zijn minst van afzien de Koning bij wet te machtigen om in te grijpen in de mededelingen van de gedecentraliseerde federale overheden aan het publiek. Dat is het doel van het in bijkomende orde ingediende amendement.

*
* *

In een parlementaire democratie is het ongetwijfeld wenselijker de opmaak en de verspreiding van het Bulletin van Vragen en Antwoorden te verbeteren. De minister staat aan het hoofd van zijn administratieve diensten en is als dusdanig verantwoordelijk voor het optreden daarvan. Hij is de verkozenen van de Natie verantwoording verschuldigd. Het is uit den boze dat een gespecialiseerde

La publicité en matière judiciaire, telle qu'imposée par les articles 96 et 97 de la Constitution, comme celle en matière administrative, introduite par le nouvel article 24ter, relèvent de la première acception.

La publicité commerciale ou la propagande officielle de certains régimes politiques relèvent de la deuxième acception.

La publicité dans la première acception du terme exige simplement qu'il ne soit pas fait obstacle à la transparence ni aux investigations de la presse ou de tout citoyen, sous réserve de sauvegarder les droits fondamentaux des particuliers et les secrets légalement protégés dans l'intérêt public. Une publicité officielle dans la deuxième acception du terme ne peut que très difficilement être objective. On voit mal une autorité administrative mettre spontanément en exergue ses fautes, bavures, erreurs, manquements ou simples insuffisances. Mise en cause, elle tendra naturellement à plaider la sienne. Même si elle n'atteint pas les extrêmes de la « Propagandaabteilung » du temps de l'occupation, une propagande officielle constitue quasi inéluctablement un instrument de désinformation, surtout si elle est le produit d'une « instance spécialisée » dans « la conception et la réalisation de l'information ».

Aux termes du projet, le Roi aurait même le pouvoir de contraindre toutes les administrations fédérales même décentralisées et de leur imposer l'intervention d'une « instance spécialisée » déterminée, contrôlée par le gouvernement, pour leurs relations avec le public. S'il ne s'agissait que de désigner les agents ou les services spécialement chargés de recevoir les demandes de consultation, d'explication ou de copies de documents administratifs ou encore de désigner des porte-parole autorisés. Une telle disposition serait superflue. Une habilitation légale du Roi dans des termes aussi vagues et généraux est par trop suspecte.

A chacun son métier : à l'administration d'administrer dans la clarté, à la presse indépendante de faire son travail d'investigation et au citoyen d'y suppléer éventuellement, et surtout de rester critique.

S'il convient de légiférer en une telle matière, c'est donc pour prohiber toute forme de propagande officielle — c'est l'objet de l'amendement en ordre principal — sinon, au moins, de s'abstenir d'habiliter légalement le Roi à interférer dans les communications entre les administrations fédérales décentralisées et le public — c'est l'objet de l'amendement en ordre subsidiaire.

*
* *

Dans un régime de démocratie parlementaire comme le nôtre, il serait certainement plus indiqué d'améliorer la présentation et la diffusion du « Bulletin des questions et réponses ». Le ministre est le chef et donc le responsable de l'action de son administration et c'est devant les représentants élus de la nation qu'il doit en répondre. Il ne faudrait pas qu'une officine spécialisée en « communication » court-

« communicatie-instantie » het Parlement de pas afsnijdt door zich boven het hoofd van de parlementsleden tot de bevolking te richten, terwijl deze laatste niet over de nodige controlemiddelen beschikt.

N° 15 VAN DE HEER BERTOUILLE

Art. 2

In het 4°, de woorden « de termijn » vervangen door de woorden « de verjaringstermijn ».

VERANTWOORDING

Ook al lijkt het een evidentie te zijn, toch is een expliciete woordkeuze aangewezen, net als in artikel 4 van het besluit van de Regent tot regeling van de rechtspleging voor de afdeling administratie van de Raad van State.

Het feit dat de beroepsmogelijkheden over het hoofd werden gezien betekent niet dat de administratieve beslissing of handeling nietig is. Die laatste is al grievend en de belanghebbende hoeft geen enkele termijn af te wachten « voor het indienen » van een eventueel beroep.

Het betreft de termijn voor het verval van het recht om beroep aan te tekenen, waarvan de aanvang aldus wordt uitgesteld.

Ofschoon het ook om andere beroepsmogelijkheden gaat, zij aangestipt dat het wetsontwerp de bepalingen van artikel 4 van het besluit van de Regent impliciet wijzigt. De daarvoor gehanteerde techniek is zeker niet het meest aangewezen, zelfs rekening houdend met het nieuwe artikel 107quinquies, eerste lid, van de Grondwet.

N° 16 VAN DE HEER BERTOUILLE

Art. 2

In limine van het 4°, de woorden « onverminderd de bepalingen van de gecoördineerde wetten op de Raad van State » invoegen.

N° 17 VAN DE HEER BERTOUILLE

Art. 10bis (nieuw)

Een artikel 10bis (nieuw) invoegen, luidend als volgt :

« Art. 10bis. — In artikel 19 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State, gewijzigd bij de wet van 6 mei 1982, wordt na het eerste lid de volgende bepaling ingevoegd :

« De verjaringstermijnen voor de bij artikel 14 bedoelde beroepsmogelijkheden gaan slechts in indien de kennisgeving door de administratieve overheid van een beslissing of een administratieve handeling met individuele strekking de eventuele beroepsmogelijkheden vermeldt. »

circuite le Parlement en s'adressant par dessus sa tête à un public qui ne dispose pas des moyens de contrôle.

N° 15 DE M. BERTOUILLE

Art. 2

Au 4°, après les mots « le délai », insérer les mots « de prescription ».

JUSTIFICATION

Même si la chose est évidente, il est préférable d'être explicite à l'instar de l'article 4 de l'arrêté du Régent déterminant la procédure devant la section d'administration du Conseil d'Etat.

L'omission de l'indication des voies de recours n'entraîne pas la nullité de la décision ou de l'acte administratif. Ce dernier fait déjà grief et l'intéressé n'a aucun délai à attendre « pour introduire » un éventuel recours.

C'est le délai pour la forclusion du droit de recours dont la prise de cours est ainsi suspendue.

Encore que d'autres voies de recours sont concernées, on relèvera que la loi en projet modifiera implicitement la disposition de l'article 4 de l'arrêté du Régent. La technique utilisée n'est guère la plus heureuse, même au regard du nouvel article 107quinquies, alinéa 1er, de la Constitution.

N° 16 DE M. BERTOUILLE

Art. 2

Au 4°, insérer avant les mots « tout document », les mots « sans préjudice des dispositions des lois coordonnées sur le Conseil d'Etat ».

N° 17 DE M. BERTOUILLE

Art. 10bis (nouveau)

Insérer un article 10bis (nouveau), libellé comme suit :

« Art. 10bis. — A l'article 19 des lois coordonnées sur le Conseil d'Etat, modifié par la loi du 6 mai 1982, est introduite, après le premier alinéa, la disposition suivante :

« Les délais de prescription pour les recours visés à l'article 14 ne prennent cours que si la notification par l'autorité administrative de l'acte ou de la décision à portée individuelle indique les voies éventuelles de recours. »

VERANTWOORDING

(bij de amendementen n°s 16 en 17)

De bepaling van het ontworpen artikel 2, 4°, heeft alleen betrekking op de beslissingen of administratieve handelingen van een federale administratieve overheid.

Het betreft evenwel een uitbreiding van de rechten van verdediging van de bestuurde, met name voor de Raad van State. Aangezien het gaat om de procedure voor de Raad van State, wat krachtens artikel 107quinquies, eerste lid, van de Grondwet door de federale wet wordt geregeld, mag in de rechten van verdediging niet worden gediscrimineerd naar gelang de betwiste beslissing of handeling uitgaat van een federale administratieve overheid dan wel van een administratieve overheid van een gewest of een gemeenschap.

Het amendement beoogt inzake de gewone administratieve beroepsmogelijkheden de handhaving van het bepaalde in artikel 2, 4°, die alleen betrekking heeft op de federale administratieve overheden. Het staat de gewesten gemeenschapsoverheden vrij hetzelfde te doen voor hun eigen administratieve instanties. Maar aangezien dit de laatste voorziening is die openstaat voor het hoge federale rechtscollège, komt zulks neer op een wijziging van de gecoördineerde wetten op de Raad van State, om er deze aanvullende bescherming in op te nemen met het oog op de vrijwaring van de rechten van verdediging van elke bestuurde, zonder onderscheid.

Het betreft de termijn voor het verval van het recht om beroep aan te tekenen, waarvan de aanvang aldus wordt uitgesteld.

Ofschoon het ook om andere beroepsmogelijkheden gaat, zij aangestipt dat het wetsontwerp de bepalingen van artikel 4 van het besluit van de Regent impliciet wijzigt. De daarvoor gehanteerde techniek is zeker niet het meest aangewezen, zelfs rekening houdend met het nieuwe artikel 107quinquies, eerste lid, van de Grondwet.

N° 18 VAN DE HEER BERTOUILLE

Art. 3

De woorden « het ter beschikking stellen van informatie » vervangen door de woorden « het ter beschikking stellen van de in artikel 2, 1° en 2°, bedoelde informatie ».

VERANTWOORDING

Het spreekt vanzelf dat geen vergoeding mag worden aangerekend voor de informatie, bedoeld in artikel 2, 3° en 4°.

Het gebruik van de niet nader bepaalde term « inlichtingen », waarvoor eventueel een vergoeding kan worden aangerekend, zou tot misbruiken kunnen leiden.

Het moet duidelijk zijn dat de berichten van algemeen belang niet behoren tot de « informatie » waarvan sprake is in het 1°. Of worden binnenkort de toelichtingen bij de belastingaangiften tegen vergoeding verschaft? Of de toelichtingen bij de verschillende pensioenregelingen, enzo-

JUSTIFICATION

(quant aux amendements n°s 16 à 17)

La disposition du 4° de l'article 2 en projet ne concerne que les décisions et actes administratifs émanant d'une autorité administrative fédérale.

Or, il s'agit d'un renforcement des droits de défense des administrés notamment devant le Conseil d'Etat. S'agissant de la procédure devant le Conseil d'Etat, matière de la compétence de la loi fédérale en vertu de l'article 107quinquies, alinéa 1er, de la Constitution, il ne peut y avoir de discrimination dans les droits de défense selon que la décision ou l'acte litigieux émane d'une autorité administrative fédérale ou d'une autorité administrative communautaire ou régionale.

L'amendement vise à maintenir la disposition de l'article 2, 4°, restreinte aux seules autorités administratives fédérales, en ce qui concerne les simples recours administratifs. Libre aux pouvoirs communautaires et régionaux d'en disposer de même à l'égard de leurs propres autorités administratives. En revanche, s'agissant de recours ultime devant la haute juridiction administrative nationale, il modifie les lois coordonnées sur le Conseil d'Etat pour y introduire cette protection supplémentaire pour la défense de tout administré sans discrimination.

C'est le délai pour la forclusion du droit de recours dont la prise de cours est ainsi suspendue.

Encore que d'autres voies de recours sont concernées, on relèvera que la loi en projet modifiera implicitement la disposition de l'article 4 de l'arrêté du Régent. La technique utilisée n'est guère la plus heureuse, même au regard du nouvel article 107quinquies, alinéa 1er, de la Constitution.

N° 18 DE M. BERTOUILLE

Art. 3

Après les mots « la délivrance des informations », insérer les mots « visées à l'article 2, 1° et 2° ».

JUSTIFICATION

Il ne convient évidemment pas de prévoir l'éventualité de rétributions pour les informations visées à l'article 2, 3° et 4°.

L'indétermination des « informations » éventuellement soumises à rétributions pourrait entraîner des abus.

Il doit être entendu que les « informations » visées au 1° ne comprennent pas des avis et notices d'intérêt public. Soumettra-t-on sinon à rétribution les notices explicatives des déclarations d'impôt? Des divers régimes de pensions etc.? Si, comme il se doit, le « prix coûtant » implique celui

voort? En als onder « kostprijs » wordt verstaan wat we daar onder horen te verstaan, met name ook het werk van degenen die dergelijke berichten hebben opgesteld, dan zou die prijs wel eens vrij hoog kunnen uitvallen.

N° 19 VAN DE HEER BERTOUILLE

Art. 4

Paragraaf 1 vervangen door wat volgt :

« § 1. Een ieder heeft het recht een bestuursdocument dat niet vertrouwelijk is, te raadplegen of een afschrift ervan te vragen.

Elke al dan niet federale, administratieve overheid moet erop toezien dat de bestuursdocumenten die bij of krachtens de wet vertrouwelijk zijn, afdoende worden beschermd. »

N° 20 VAN DE HEER BERTOUILLE

Art. 5

Voor het eerste lid een nieuw lid invoegen, luidend als volgt :

« Van bestuursdocumenten die afkomstig zijn van een federale administratieve overheid wordt ter plaatse inzage verleend. Aan de verzoeker die een belang kan aantonen, kan toelichting worden verschaft. »

VERANTWOORDING BIJ DE AMENDEMENTEN NRS 19 EN 20

1. Beide amendementen hevelen de bepalingen van artikel 4, § 1, die de federale wetgever niet aan de administratieve overheden van gemeenschappen en gewesten kan opleggen omdat hij daar niet voor bevoegd is, over naar artikel 5 (inzage « ter plaatse », uitbreiding tot een recht van « toelichting »).

Samen met andere amendementen verlenen zij aldus een nieuwe structuur aan het hoofdstuk door in een eerste afdeling alle bepalingen bijeen te brengen die van toepassing zijn op alle, al dan niet federale besturen. Een tweede afdeling (waarnaar artikel 5 moet worden overgeheveld) bevat dan de bepalingen die uitsluitend gelden voor de federale besturen. Die bepalingen met verschillend toepassingsgebied zijn nu over het hele ontwerp en zelfs over bepaalde artikelen verspreid.

2. De tekst in verband met het recht op openbaarheid van bestuursdocumenten in het eerste amendement verwijst naar het begrip « vertrouwelijk » document.

Het recht dat in artikel 24ter van de Grondwet wordt toegekend is geen absoluut, maar integendeel een uitdrukkelijk relatief recht, omdat er voor de uitzonderingen geen beperkingen gelden. Het begrip « vertrouwelijk bestuursdocument » omvat dus alle uitzonderingen op het recht op openbaarheid, ongeacht of zij dat van rechtswege zijn — op grond van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en meer bepaald van het recht op eerbiediging van de

des prestations des auteurs de leur élaboration, il pourrait ne pas être négligeable.

N° 19 DE M. BERTOUILLE

Art. 4

Remplacer le paragraphe 1er par ce qui suit :

« § 1er. Toute personne a le droit de consulter ou de se faire remettre copie de tout document administratif qui n'est pas confidentiel.

Toute autorité administrative fédérale ou non fédérale est tenue de protéger efficacement le caractère confidentiel attribué à un document administratif par ou en vertu de la loi. »

N° 20 DE M. BERTOUILLE

Art. 5

Avant le premier alinéa, insérer un nouvel alinéa, libellé comme suit :

« La consultation d'un document administratif d'une autorité administrative fédérale se fait sur place. Le demandeur qui justifie d'un intérêt peut en obtenir l'explication. »

JUSTIFICATION DES AMENDEMENTS (N°S 19 ET 20)

1. Les amendements transfèrent de l'article 4, § 1er, à l'article 5 les dispositions que le législateur fédéral n'a pas compétence pour imposer aux autorités administratives communautaires ou régionales (modalité de consultation : « sur place »; extension à un droit « d'explication »).

Ils contribuent ainsi, avec d'autres amendements, à une restructuration du chapitre par le regroupement dans une première section des dispositions applicables à toutes les autorités administratives, fédérales et non fédérales, et dans une deuxième section (à laquelle il conviendra de transférer l'article 5) les dispositions applicables aux seules autorités administratives fédérales. Ces dispositions aux champs d'application différents s'entremêlent au projet jusque dans certains articles.

2. L'énoncé du droit à la publicité des documents administratifs proposé par le premier amendement fait appel à la notion de document « confidentiel ».

L'article 24ter de la Constitution ne prescrit pas un droit absolu mais au contraire expressément relatif puisqu'il ne fixe aucune limite aux exceptions. Cette notion de document confidentiel recouvre donc toutes les exceptions au droit de publicité soit qu'elles soient de plein droit en vertu de la convention européenne des droits de l'homme et plus particulièrement du droit au respect de la vie privée, soit qu'elles soient établies par le pouvoir fédéral ou par les

persoonlijke levenssfeer — dan wel of ze als dusdanig worden beschouwd door de federale overheid of de instanties van gewesten en gemeenschappen, elk binnen hun eigen bevoegdheidssfeer.

Het is de taak van de wetgever om in dit ontwerp duidelijk vast te leggen wat in federale aangelegenheden onder vertrouwelijke documenten moet worden verstaan.

3. Het feit dat een document een uitzondering vormt op het recht op openbaarheid biedt niet noodzakelijk voldoende bescherming tegen een spontane onthulling door een administratieve overheid. Binnen de perken van zijn bevoegdheid moet de federale wetgever dan ook een verplichting tot bescherming opleggen. Het is immers onaanvaardbaar dat een gewestelijke overheid bijvoorbeeld een vertrouwelijk bestuursdocument in verband met de munt, de landsverdediging of de internationale betrekkingen bekendmaakt.

Dat is de verantwoording voor het tweede lid van de in het eerste amendement voorgestelde tekst.

4. De bepalingen die naar artikel 5 worden overgeheveld, worden ook gewijzigd: in het amendement is het recht om toelichting over een bepaald bestuursdocument te verkrijgen, niet langer een absoluut recht.

Een dergelijk verzoek om toelichting kan immers de vorm van een echt juridisch of technisch consult aannemen, dat de betrokken bestuurlijke instantie zou kunnen verbinden. Het verstrekken van toelichting bij documenten moet dan ook met de nodige omzichtigheid en bedachtzaamheid gebeuren. We hoeven maar te denken aan de vertraging die de gewone afhandeling van hangende dossiers al oploopt, om ons voor te stellen hoe de toepassing van dit wetsontwerp het schip helemaal zou kunnen doen stranden, als bovenop de aanzienlijke hoeveelheid extra werk die het ter inzage voorleggen en het verstrekken van afschriften van de stukken zal meebrengen, nog eens toelichting moet worden gegeven over vaak kiese aangelegenheden.

Laten we realistisch blijven en elke vorm van demagogie uit de weg gaan. De administratieve overheden beschikken niet over de middelen om op elk verzoek om toelichting van welke burger met wat verbeeldingskracht ook te kunnen ingaan. Bovendien kan het dan nog om stukken gaan die al decennia lang of misschien al sinds de vorige eeuw ergens in een archief rusten!

Het amendement strekt er dan ook toe die zware taak om toelichting te verschaffen, te beperken tot de gevallen waarin de verzoeker een belang kan aantonen.

5. De voorgestelde tekst van artikel 4, § 1, neemt het tweede lid van de ontwerp-tekst niet over. Die bepaling is immers totaal ontoereikend om het recht op de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van de in de bestuursdocumenten genoemde personen te vrijwaren, rekening houdend met de zeer restrictieve interpretatie die artikel 1 aan het begrip « nominatief » geeft en de weinig dwingende voorwaarde inzake het aantonen van een belang.

Zo kan een autoverkoper duidelijk een belang aantonen — betere afbakening van zijn doelgroep — als hij uit de bestuursdocumenten van de dienst die belast is met het inschrijven van voertuigen, de adressen en andere gegevens van eigenaars van een bepaald soort wagen of gegevens over de ouderdom van de wagen wil bijeenbrengen. Dergelijke informatie bevat immers geen beoordeling of waardeoordeel en kan de betrokkene ook geen kennelijk nadeel berokkenen, althans niet volgens dit ontwerp. Voor de grote meerderheid van de betrokkenen is het verkrijgen van dergelijke informatie met medewerking van de administratieve diensten evenwel een onaanvaardbare indis-

pouvoirs communautaires et régionaux dans leur sphère respective de compétence.

Il appartient à la loi en projet de préciser la détermination des documents confidentiels dans les matières de compétence fédérale.

3. Le seul fait d'être excepté du droit à la publicité, ne protège pas nécessairement un document administratif d'une divulgation spontanée par une autorité administrative. Dans les limites de sa compétence, il convient donc que la loi fédérale impose une obligation de protection.

On ne peut admettre qu'une autorité régionale, par exemple, divulgue un document administratif confidentiel en matière de monnaie, de défense, de relations internationales, et cetera.

D'où le deuxième alinéa du texte proposé par le premier amendement.

4. Les dispositions transférées à l'article 5 font l'objet d'une modification: l'amendement supprime le caractère absolu que le projet donne au droit à obtenir des explications d'un document administratif.

Il peut s'agir de véritables consultations juridiques, techniques, et cetera qui risquent d'engager l'autorité administrative. Elles ne peuvent être faites que prudemment et avec réflexion. Lorsqu'on considère les délais entraînés par le simple traitement des dossiers en cours, on peut imaginer le « naufrage » que pourrait provoquer l'application du présent projet si à l'important surcroît de travail causé par les consultations et délivrances de copies des documents, s'ajoutaient ces explications parfois délicates.

Il convient d'être réaliste et d'éviter la demagogie. Les autorités administratives ne disposent pas des moyens pour répondre à toutes les demandes d'explication que la fantaisie de n'importe quel citoyen pourrait lui inspirer. Et cela, par exemple, au sujet de documents archivés depuis des décades sinon au siècle passé!

L'amendement vise donc à limiter cette lourde tâche d'explication aux seuls cas où le demandeur justifie d'un intérêt.

5. Le texte proposé à l'article 4, paragraphe 1er, ne reprend pas le deuxième alinéa du projet. Cette disposition est totalement insuffisante pour protéger le droit au respect de la vie privée des personnes visées dans les documents administratifs, compte tenu du sens très restrictif donné (à l'article 1er) au terme « nominatif » et de la condition peu contraignante de l'intérêt à justifier.

Par exemple, un vendeur de voitures a un intérêt évident, pour mieux cibler sa clientèle potentielle, à recueillir dans les documents administratifs des services d'immatriculation, les adresses et autres données de propriétaires de tel type de véhicule et l'âge du véhicule, informations qui ne sont ni « appréciatives » ni « manifestement préjudiciables » au sens du projet. Pour la très grande majorité des personnes concernées un tel détournement des informations avec la complicité de l'administration constituerait pourtant une indiscrétion inacceptable. Il ne faut pas perdre de vue que les « listings » constituent des produits d'importante valeur commerciale. La protection des docu-

cretie. Men mag niet uit het oog verliezen dat dergelijke « listings » een niet te veronachtzamen handelswaarde hebben. De bescherming van bestuursdocumenten die persoonsgegevens bevatten, wordt in andere amendementen geregeld. Een van die amendementen strekt ertoe een nieuw artikel 4bis in te voegen.

N° 21 VAN DE HEER BERTOUILLE

Art. 4

Paragraaf 2 weglaten.

N° 22 VAN DE HEER BERTOUILLE

Art. 10bis (nieuw)

Een artikel 10bis (nieuw) invoegen, luidend als volgt :

« Art. 10bis. — *Het ontvangen van een afschrift van een bestuursdocument kan worden onderworpen aan het betalen van een vergoeding waarvan de Koning het bedrag vaststelt* ».

VERANTWOORDING

(bij de amendementen n° 21 en 22)

1. Met toepassing van de regel « één artikel, één onderwerp », die in het principe van artikel 41, § 1, van de Grondwet is vervat, moeten de paragrafen van artikel 4, die een geheel ander onderwerp hebben, in twee afzonderlijke artikelen worden opgesplitst.

In hoofdstuk II van het ontwerp wordt trouwens een afzonderlijk artikel (3) gewijd aan de bepaling betreffende een eventuele vergoeding. Daarmee is de samenhang zoek.

2. Dat soort van financiële bepaling wordt traditioneel geplaatst na de bepalingen waarop ze betrekking heeft. Het gaat niet om een « slotbepaling », net zomin trouwens als de bepalingen van de artikelen 9 en 10.

Logischerwijze hoort de bepaling bijgevolg thuis na artikel 10, d.i. de laatste bepaling in verband met de afschriften van bestuursdocumenten waarop een eventuele vergoeding van toepassing is.

N° 23 VAN DE HEER BERTOUILLE

Art. 4bis (nieuw)

Een artikel 4bis (nieuw) invoegen, luidend als volgt :

« *Elk bestuursdocument waarvan de openbaarheid afbreuk kan doen aan een vrijheid of een fundamenteel recht van onverschillig welke persoon is vertrouwelijk.*

De inzage, toelichting of mededeling in afschrift van bestuursdocumenten die een persoonsgegeven bevatten met betrekking tot het ras, de etnische afstam-

ments administratifs à caractère personnel fait l'objet d'autres amendements dont l'un insérant un nouvel article 4bis.

N° 21 DE M. BERTOUILLE

Art. 4

Supprimer le § 2.

N° 22 de M. BERTOUILLE

Art. 10bis (nouveau)

Insérer un article 10bis (nouveau), libellé comme suit :

« Art. 10bis. — *La réception d'une copie d'un document administratif peut être soumise au paiement d'une rétribution dont le montant est fixé par le Roi* ».

JUSTIFICATION

(quant aux amendements n° 21 et 22)

1. En vertu de la règle « un article, un objet » impliquée dans le principe porté à l'article 41, § 1er de la Constitution, il convient de scinder en deux articles séparés les paragraphes de l'article 4 qui concernent des objets tout différents.

Au chapitre II, le projet fait d'ailleurs lui-même de la disposition sur une éventuelle rétribution, un article (3) séparé. Il y a un manque de cohérence dans le plan.

2. Traditionnellement ce type de disposition financière prend place à la fin des dispositions qu'elle concerne. Il ne s'agit cependant pas d'une disposition « finale », pas plus que celles des articles 9 et 10.

La place logique de la disposition est donc après l'article 10, dernière des dispositions concernant des copies de documents administratifs auxquelles l'éventuelle rétribution est applicable.

N° 23 DE M. BERTOUILLE

Art. 4bis (nouveau)

Insérer un article 4bis (nouveau) libellé comme suit :

« Art. 4bis. — *Est confidentiel tout document administratif dont la publicité est de nature à porter atteinte à une liberté ou un droit fondamental d'une quelconque personne.*

La consultation, l'explication ou la remise de copie de tout document administratif qui contient une donnée à caractère personnel relative aux origines racia-

ming, het seksueel gedrag, de overtuiging of activiteit op politiek, levensbeschouwelijk of godsdienstig gebied, het lidmaatschap van een vakbond of ziekenfonds of de gezondheidstoestand van een levende persoon of een persoon die minder dan vijftig jaar geleden is overleden, is verboden, tenzij de betrokken persoon of zijn erfgenamen vooraf schriftelijk toestemming hebben verleend. In elke andere aangelegenheid die tot de persoonlijke levenssfeer of de levenssfeer van het gezin behoort, is ze slechts toegestaan voor de doeleinden en onder de bijzondere voorwaarden die door de wet zijn bepaald.

« Persoonsgegevens » worden geacht te zijn, de gegevens die betrekking hebben op een natuurlijke persoon die is of kan worden geïdentificeerd. ».

N° 24 VAN DE HEER BERTOUILLE

Art. 6

In § 1, het 2° weglaten.

VERANTWOORDING (bij de amendementen n° 23 en 24)

1. Het Europees Verdrag van de rechten van de mens

In de commentaar bij artikel 6 in de memorie van toelichting wordt o.m. gesteld : « De administratieve overheid moet inderdaad voor elke aanvraag het belang van de openbaarheid afwegen tegen het belang beschermd door de uitzonderingsgrond. Anders gezegd, de uitzonderingsgronden hebben een relatief karakter ». (Stuk n° 1112/1 - 92/93, blz. 15).

Die bewering gaat niet op voor de uitzonderingsgrond betreffende de bescherming van de « fundamentele rechten en vrijheden » bedoeld in artikel 6, § 1, 2°.

Het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, dat in onze rechtsorde een hogere rechtsnorm is dan de wet, stelt een administratieve overheid niet in staat te beslissen of inmenging mogelijk is bij de uitoefening van een van de rechten die door het Verdrag worden gewaarborgd, zoals het recht op de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer. De openbaarheid van een bestuursdocument dat persoonsgegevens bevat, vormt onbetwistbaar een inmenging in de persoonlijke levenssfeer van de betrokken persoon.

Een dergelijke inmenging is, volgens voornoemd Verdrag, pas gewettigd wanneer ze niet alleen « nodig » is — dat wil zeggen dat ze « in een dwingende sociale behoefte voorziet » en niet dat ze gewoon « nuttig » of gepast » is — voor een van de doeleinden die door het Verdrag exhaustief worden opgesomd, maar tevens een maatregel is waarin « bij de wet is voorzien ».

Een louter algemene verwijzing naar de fundamentele rechten en vrijheden zoals in het ontwerp beantwoordt helemaal niet aan de voorwaarde dat vooraf bij de wet in de maatregel moet zijn voorzien. Volgens de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens houdt die voorwaarde in dat de wet bepaalt in welke omstandighe-

les ou ethniques, à la vie sexuelle, aux opinions ou activités politiques, philosophiques ou religieuses, aux appartenances syndicales ou mutualistes, ou à la santé d'une personne en vie ou décédée depuis moins de cinquante ans est interdite à moins que la personne concernée ou ses héritiers n'y aient préalablement donné leur accord écrit. En toute autre matière de la vie privée ou familiale, elle n'est autorisée qu'aux fins et dans les conditions particulières déterminées par la loi.

Sont réputées « à caractère personnel », les données relatives à une personne physique identifiée ou identifiable. ».

N° 24 DE M. BERTOUILLE

Art. 6

Au § 1er, supprimer le 2°.

JUSTIFICATION (des amendements n° 23 et 24)

1. La Convention européenne des droits de l'homme

Le commentaire de l'article 6, dans l'exposé des motifs, affirme que « l'autorité administrative doit pour chaque demande contrebalancer l'intérêt de la publicité et l'intérêt protégé par le motif d'exception. Autrement dit, les motifs d'exception ont un caractère relatif » (Doc. 1112/1 - 92/93, p. 15).

Cette affirmation est inexacte en ce qui concerne le motif d'exception de la protection des « libertés et des droits fondamentaux » visée à l'article 6, § 1er, 2°.

La Convention européenne des droits de l'homme et des libertés fondamentales, norme de niveau supérieur à la loi dans notre ordre juridique, ne permet nullement de laisser une autorité administrative juger de l'opportunité d'une ingérence dans l'exercice d'un des droits qu'elle garantit, tel le droit au respect de la vie privée. Or, incontestablement, la publicité d'un document administratif portant information de caractère personnel constitue une ingérence dans la vie privée de la personne concernée.

Pour qu'une telle ingérence soit légitime au regard de ladite Convention, il convient non seulement qu'elle soit « nécessaire » — c'est-à-dire « qu'elle réponde à un besoin social impérieux » et non pas simplement qu'elle soit « utile » ou « opportune » — pour une des finalités exhaustivement énumérées par la Convention, mais aussi qu'elle constitue une « mesure prévue par la loi ».

Une simple référence générale aux libertés et droits fondamentaux, comme le fait le projet, ne répond absolument pas à cette condition de « prévisibilité ». Selon la jurisprudence de la Cour européenne des Droits de l'Homme, cette « prévisibilité » exige que la loi indique en quelles situations et sous quelles conditions l'autorité peut s'ingé-

den en onder welke voorwaarden de overheid zich mag inmengen — en in dat geval de openbaarheid toestaan — bij de uitoefening van de gewaarborgde rechten (arrest-Malone van 2 april 1984, § 68).

De bepaling van artikel 6, § 1, 2°, is derhalve onaanvaardbaar.

Dat is een eerste gebrek van het ontwerp dat de amendementen trachten te verhelpen.

Het is onmogelijk om voor ieder mogelijk doeleinde dat volgens het Verdrag gewettigd is, in dit algemene wetsontwerp te preciseren in welke omstandigheden en onder welke voorwaarden de inmenging (de openbaarheid) is toegestaan. De voorgestelde tekst beperkt zich dan ook tot het opsommen van de « gevoelige » informatie die in de bestuursdocumenten is vervat en niet openbaar mag worden gemaakt, en laat verder de regeling betreffende de andere persoonsgegevens over aan bijzondere wetten. Zo zal de kieswet bijvoorbeeld bepalen in welke omstandigheden en onder welke voorwaarden een (beperkte) openbaarheid kan worden gegeven aan de kiezerslijsten (die persoonsgegevens bevatten: adres, geboortedatum, enzovoort).

De voorgestelde tekst preciseert daarentegen wel wat a priori moet worden beschouwd als persoonsgegevens die tot de persoonlijke levenssfeer behoren, zonder daarbij evenwel uit te sluiten — in het eerste lid — dat door de openbaarheid van een bestuursdocument afbreuk kan worden gedaan aan andere fundamentele rechten of vrijheden.

2. Compatibiliteit met de wet van 8 december 1992

Om te preciseren welke persoonsgegevens a priori tot de persoonlijke levenssfeer behoren, neemt het amendement gewoon de opsomming over van de « gevoelige » gegevens vermeld in artikel 6 en volgende van de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens.

Daarbij moet evenwel worden opgemerkt dat die lijst niet exhaustief is, maar wel de aandacht vestigt op de meest gevoelige gegevens. De vermelding van een adres, de leeftijd, het studieniveau enzovoort, is ook informatie van persoonlijke aard. Voor het opstellen van lijsten, gidsen en dergelijke die dat soort informatie vermelden, is derhalve de toestemming van de betrokken personen nodig, behalve indien het om een bij wet geregeld geval gaat.

Door in het derde lid van de voorgestelde tekst te bepalen welke gegevens geacht worden « persoonsgegevens » te zijn, worden de terminologie en de definitie in overeenstemming gebracht met die van artikel 1 van dezelfde wet van 8 december 1992. Het is absurd om in die wet te spreken van een persoon die « kan worden geïdentificeerd », terwijl men het in het ontwerp uitsluitend over een « gemakkelijk identificeerbare » persoon heeft!

3. Bijzondere plaats in het wetsontwerp

De uitzonderingsgrond die steunt op de verplichtingen opgelegd door het Europese Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens verschilt sterk van de overige uitzonderingsgronden. Op het stuk van de eerbiediging van de fundamentele rechten en vrijheden heeft de wetgever (krachtens het Verdrag) slechts een beperkte bevoegdheid, terwijl hij vrij de gepastheid van de andere uitzonderingsgronden kan beoordelen.

rer — en l'espèce permettre la publicité — dans l'exercice des droits garantis » (arrêt Malone du 2 avril 1984, § 68).

La disposition de l'article 6, § 1er, 2°, est donc inacceptable.

C'est le premier aspect du projet auquel les amendements tendent à remédier.

Il est impossible de préciser dans la loi générale en projet les situations et conditions dans lesquelles l'ingérence (la publicité) est autorisée pour chacune des éventuelles finalités légitimes au terme de la Convention. Aussi le texte proposé se borne à énumérer les informations « sensibles » contenues dans des documents administratifs qui ne peuvent faire l'objet de publicité et, pour les autres informations à caractère personnel, laisse aux lois particulières d'en disposer. Par exemple, la loi électorale déterminera les situations et conditions dans lesquelles une publicité (limitée) sera donnée aux listes d'électeurs (portant des informations de caractère personnel: adresse, date de naissance, et cetera).

En revanche, le texte proposé précise ce qu'il convient a priori de considérer comme une information à caractère personnel touchant à la vie privée sans exclure cependant — en son premier alinéa — que d'autres droits ou libertés fondamentales puissent se voir mis en cause par la publicité d'un document administratif.

2. Compatibilité avec la loi du 8 décembre 1992

Pour préciser la détermination des informations à caractère personnel touchant a priori à la vie privée, l'amendement s'est contenté de reprendre l'énumération des données « sensibles » prévues aux articles 6 et suivants de la loi du 8 décembre 1992 relative à la protection de la vie privée à l'égard du traitement des données à caractère personnel.

Il convient cependant de relever que cette liste n'est pas exhaustive même si elle appelle l'attention sur les informations les plus sensibles. Une mention de l'adresse, de l'âge, du niveau d'études, et cetera, est aussi bien une information à caractère personnel. Des listes, annuaires, et cetera, mentionnant ce type d'information requièrent donc l'accord de la personne concernée à moins qu'elles ne relèvent d'un cas légalement prévu.

La « réputation », prévue au troisième alinéa du texte proposé, tend également à harmoniser la terminologie et la définition avec celles de l'article 1er de la même loi du 8 décembre 1992. Il est absurde de viser là toute personne « identifiable » et, au projet, uniquement les personnes « aisément identifiables »!

3. Place particulière dans la loi en projet

Le caractère de motif d'exception fondé sur les obligations imposées par la Convention européenne des Droits de l'Homme est très différent de celui des autres motifs. En matière de respect des droits et libertés fondamentales, le législateur n'a qu'une compétence « liée » (à la Convention) alors que pour les autres motifs il jouit de la liberté d'en apprécier l'opportunité.

Vanuit het standpunt van de bescherming van de fundamentele rechten en vrijheden is de openbaarheid de uitzondering en de vertrouwelijkheid de regel. Dat standpunt heeft het overwicht op het recht op openbaarheid van de bestuursdocumenten.

Daarom strekt het amendement ertoe de bepaling betreffende de uitzonderingsgrond steunend op het Verdrag te scheiden van de bepaling betreffende de andere uitzonderingsgronden.

Aangezien die « uitzondering » op het recht intrinsiek deel uitmaakt van het recht op inzage en het verkrijgen van een afschrift van bestuursdocumenten, stelt het amendement voor die uitzondering onmiddellijk na de bepaling van dat laatste recht in artikel 4 te vermelden.

4. Fundamentele rechten van « onverschillig welke persoon »

De tekst voorgesteld door het amendement verbetert meteen een fout in het ontwerp : de bescherming van de rechten en vrijheden wordt in het ontwerp immers beperkt tot uitsluitend « de bestuurden », terwijl het Europese Verdrag « een ieder » bescherming waarborgt, dus zonder de « bestuurders » en de derden uit te sluiten.

N° 25 VAN DE HEER BERTOUILLE

Art. 8

Dit artikel weglaten.

VERANTWOORDING

Deze bepaling werd de Raad van State niet voor advies voorgelegd en het ontwerp negeert aldus het recht van het Parlement om aan de hand van een dergelijk advies beter geïnformeerd te worden alvorens over het artikel te stemmen.

De in het ontwerp voorkomende bepaling betreft de instelling van een « Commissie voor de toegang tot bestuursdocumenten » die uitsluitend bevoegd is om advies uit te brengen, terwijl het aan de Raad van State voorgelegde voorontwerp van wet onder hetzelfde opschrift « artikel 8 » een volkomen verschillend oogmerk nastreeft, met name het instellen van een echt beroep bij de Koning.

Het advies van de Raad van State is des te belangrijker daar de bepaling die aldus in de plaats van artikel 8 komt, interfereert in de procedure voor de Raad van State. Ze legt namelijk de verplichting op dat het instellen van beroep bij dat college (tegen de « moeilijkheden die de verzoeker ondervindt om de raadpleging of de verbetering van een bestuursdocument te bekomen ») vergezeld moet gaan van het advies van de Commissie.

In de bepaling wordt niet gesteld dat de Commissie voor haar adviesverlening aan enige termijn gehouden is. Een « advies » is geen beslissing of een handeling waartegen de betrokkene in beroep kan gaan bij de Raad van State. Conform de vigerende wetgeving kan dat beroep slechts gericht zijn tegen de beslissing van de administratieve overheid of tegen het ontbreken daarvan. Nu wordt de termijn van 60 dagen waarbinnen een verzoekschrift om nietigverklaring van die beslissing moet worden inge-

D'un point de vue de la protection des droits et libertés fondamentales, c'est la publicité qui constitue l'exception et la confidentialité qui est de règle. Or, ce point de vue prévaut sur celui du droit à la publicité des documents administratifs.

C'est pourquoi l'amendement vise à séparer la disposition relative au motif d'exception fondée sur la Convention, de la disposition relative aux autres motifs.

Compte tenu que cette « exception » de droit est partie intrinsèque du droit à la consultation et à l'obtention de copie de documents administratifs, l'amendement propose de l'inscrire immédiatement après l'énoncé de ce dernier droit à l'article 4.

4. Droits fondamentaux de « toute personne »

Incidentement le texte proposé par l'amendement vise à corriger l'erreur du projet qui limite la protection aux droits et libertés des seuls « administrés » alors que la Convention européenne les garantit à « toute personne » et donc sans en exclure les « administrants » et les tiers.

N° 25 DE M. BERTOUILLE

Art. 8

Supprimer cet article.

JUSTIFICATION

La disposition n'a pas été soumise à l'avis du Conseil d'Etat et le projet viole ainsi le droit du Parlement d'être éclairé d'un tel avis avant de voter l'article.

La disposition en projet concerne la création d'une « Commission d'accès aux documents administratifs » ne disposant que d'une compétence d'avis alors que l'avant-projet soumis à l'examen du Conseil d'Etat, sous le même intitulé d'article 8, a un objet totalement différent : l'organisation d'une véritable voie de recours devant le Roi.

L'avis du Conseil d'Etat est d'autant plus important que la disposition ainsi substituée à l'article 8 interfère dans la procédure devant le Conseil d'Etat en imposant que le recours auprès de celui-ci (contre les « difficultés pour obtenir la communication ou la correction d'un document administratif ») soit accompagné de l'avis de la Commission.

La disposition ne fixe aucun délai à la Commission pour rendre son avis. Un « avis » ne constitue pas une décision ou un acte contre lequel l'intéressé peut introduire un recours auprès du Conseil d'Etat. Ce recours ne peut être dirigé, conformément à la législation en vigueur, que contre la décision, ou l'absence de décision de l'autorité administrative. Or, le délai de 60 jours pour introduire la requête en annulation de cette décision se calcule à partir de sa notification au demandeur d'information ou, en cas de

diend, berekend vanaf het ogenblik van de kennisgeving ervan aan degene die om informatie verzoekt of, indien de overheid er het « stilzwijgen » toe doet, vanaf het verstrijken van de in het tweede lid van artikel 14 van de gecoördineerde wetten gestelde termijn van vier maanden.

De nuttige termijn waarover degene die informatie verlangt, beschikt om beroep in te stellen bij de Raad van State zal dus des te korter zijn daar de Commissie de nodige tijd zal hebben uitgetrokken om haar advies uit te brengen en in het uiterste geval is het niet denkbeeldig dat die termijn zal zijn vervallen.

N° 26 VAN DE HEER BERTOUILLE

(In bijkomende orde bij amendement n° 25)

Art. 8

Dit artikel aanvullen met een lid, luidend als volgt :

« Deelneming aan de werkzaamheden van de Commissie wordt niet vergoed. »

VERANTWOORDING

Het parasitaire karakter van dergelijke commissies (die de jongste tijd onder de fraaiste voorwendsels te pas en te onpas oprijzen) buiten beschouwing gelaten, vereist de budgettaire toestand een streng bezuinigingsbeleid.

N° 27 VAN DE HEER BERTOUILLE

Art. 9 en 10

Deze artikelen uit Hoofdstuk IV — « Slotbepalingen » lichten en ze in Hoofdstuk III onderbrengen.

VERANTWOORDING

Deze bepalingen hebben hoegenaamd niets van doen met slotbepalingen. Zij behelzen gewoon twee bijzondere categorieën van « bestuursdocumenten », waarvoor eveneens bijzondere voorschriften inzake openbaarheid verantwoord zijn.

Om die reden moeten deze artikelen worden ondergebracht in Hoofdstuk III, dat op de openbaarheid van de bestuursdocumenten betrekking heeft. Zo nodig kan dit hoofdstuk in verschillende afdelingen worden ingedeeld, waarbij aan ieder van deze categorieën van documenten een afdeling wordt gewijd.

« silence » de l'autorité, de l'échéance des quatre mois prévus à l'article 14, alinéa 2 des lois coordonnées.

Le demandeur d'information verra donc réduire d'autant le délai utile dont il dispose pour déposer son recours devant le Conseil d'Etat, que la Commission aura pris le temps pour rendre son avis et il risque même, à l'extrême, voir ce délai forclos.

N° 26 DE M. BERTOUILLE

(En ordre subsidiaire à l'amendement n° 25)

Art. 8

Compléter cet article par un alinéa libellé comme suit :

« La participation aux travaux de la Commission n'est pas rétribuée. »

JUSTIFICATION

Indépendamment du caractère parasitaire de ce type de commission dont on assiste ces derniers temps à la prolifération sous les plus beaux prétextes, la situation budgétaire exige une politique de stricte économie.

N° 27 DE M. BERTOUILLE

Art. 9 et 10

Distraire ces articles du « Chapitre IV. Dispositions finales » et les insérer dans le chapitre III.

JUSTIFICATION

Ces dispositions n'ont nullement le caractère de dispositions « finales ». Elles concernent simplement deux catégories particulières de « document administratif », justifiant des règles de publicité également particulières.

Il convient qu'elles fassent dès lors partie du chapitre III dont l'objet est la publicité des documents administratifs, quitte à diviser éventuellement ce chapitre en plusieurs sections dont certaines consacrées spécifiquement à chacune de ces catégories de document.

N° 28 VAN DE HEER BERTOUILLE

Art. 5

Het eerste lid vervangen door wat volgt :

« Inzage, toelichting of afgifte in afschrift van een bestuursdocument geschiedt op schriftelijke aanvraag. De vraag vermeldt duidelijk het betrokken document en wordt aan de bevoegde federale administratieve overheid gericht, ook wanneer deze het document in een archief heeft ondergebracht. »

VERANTWOORDING

De zinsnede « minstens de betrokken aangelegenheid » holt de betekenis van het woord « duidelijk » helemaal uit. Wat is de betrokken aangelegenheid? Er bestaan misschien tienduizenden bestuursdocumenten over een en dezelfde aangelegenheid.

Het woord « duidelijk » volstaat en moet volgens de aard van het document worden geïnterpreteerd. Zulks vereist niet noodzakelijk de precieze datum, nog minder de officiële referte.

Ingeval de administratieve overheid een verzoek afwijst omdat het document niet duidelijk genoeg is omschreven, kan de verzoeker de nietigverklaring van de afwijzing verkrijgen indien hij het bewijs levert dat het om een verkapte weigering gaat.

Voor het overige leunt de voorgestelde tekst aan bij de Nederlandse versie van het ontwerp; deze is immers beknopter en minder zwaar op de hand dan de Franse tekst.

N° 29 VAN DE HEER BERTOUILLE

Art. 6

Dit artikel weglaten.

N° 30 VAN DE HEER BERTOUILLE

Art. 4bis (nieuw)

Een artikel 4bis (nieuw) invoegen, luidend als volgt :

« Art. 4bis. — Een federale of niet-federale administratieve overheid wijst de vraag om inzage, toelichting of mededeling in afschrift van een bestuursdocument af, wanneer zij heeft vastgesteld dat het belang van de openbaarheid niet opweegt tegen de bescherming van een van de volgende belangen :

1° de veiligheid van de bevolking;

2° de fundamentele rechten en vrijheden van de bestuurdten tenzij, wat de persoonlijke levenssfeer betreft, de betrokken persoon met de inzage, de toelichting of de mededeling in afschrift vooraf schriftelijk heeft ingestemd;

3° de federale internationale betrekkingen van België;

4° de openbare orde, de veiligheid of de verdediging van het land;

N° 28 DE M. BERTOUILLE

Art. 5

Remplacer le premier alinéa par ce qui suit :

« La consultation, l'explication ou la délivrance de copie d'un document administratif se font sur demande écrite, indiquant clairement le document concerné, adressée à l'autorité fédérale compétente, même si celle-ci a déposé le document aux archives. »

JUSTIFICATION

La disposition « et au moins la matière concernée » enlève toute signification au terme « clairement ». Qu'est-ce que la matière concernée? Il peut y avoir des dizaines de milliers de documents administratifs concernant une même matière.

L'expression « clairement » suffit et doit s'apprécier en raison de la nature du document. Elle n'impose pas nécessairement la date exacte et encore moins la référence officielle.

Si l'autorité administrative rejette une demande au motif d'une insuffisante détermination du document, le demandeur pourra obtenir l'annulation du rejet s'il établit qu'il s'agit d'un refus déguisé.

Pour le reste le texte proposé s'inspire de la version néerlandaise plus concise et moins lourde que la version française du projet.

N° 29 DE M. BERTOUILLE

Art. 6

Supprimer cet article.

N° 30 DE M. BERTOUILLE

Art. 4bis (nouveau)

Insérer un article 4bis (nouveau), libellé comme suit :

« Art. 4bis. — L'autorité administrative fédérale ou non fédérale rejette la demande de consultation, d'explication ou de communication sous forme de copie d'un document administratif si elle a constaté que l'intérêt de la publicité ne l'emporte pas sur la protection de l'un des intérêts suivants :

1° la sécurité de la population;

2° les libertés et les droits fondamentaux des administrés sauf, en ce qui concerne la vie privée, si la personne concernée a préalablement donné son accord par écrit à la consultation, à l'explication ou à la communication sous forme de copie;

3° les relations internationales fédérales de la Belgique;

4° l'ordre public, la sûreté ou la défense nationales;

5° de opsporing of vervolging van strafbare feiten;

6° een federaal economisch of financieel belang, de munt of het openbaar krediet;

7° het uit de aard van de zaak vertrouwelijke karakter van de ondernemings- en fabricagegegevens die aan de overheid zijn meegedeeld;

8° de geheimhouding van de identiteit van de persoon die het document of de inlichting vertrouwelijk aan de administratieve overheid heeft meegedeeld ter aangifte van een strafbaar of strafbaar geacht feit.

Een federale of niet-federale administratieve overheid wijst de vraag om inzage, toelichting of mededeling in afschrift van een bestuursdocument die met toepassing van deze wet is gedaan, af wanneer de openbaarmaking van het bestuursdocument afbreuk doet :

1° aan een bij wet ingestelde geheimhoudingsverplichting;

2° aan het geheim van de beraadslagingen van de federale regering en van de verantwoordelijke overheden die afhangen van de federale uitvoerende macht, of waarbij een federale overheid betrokken is. »

N° 31 VAN DE HEER BERTOUILLE

Art. 6bis (nieuw)

Een artikel 6bis (nieuw) invoegen, luidend als volgt :

« Art. 6bis. — Een federale administratieve overheid mag een vraag om inzage, toelichting of mededeling in afschrift van een bestuursdocument afwijzen in de mate dat de vraag :

1° een bestuursdocument betreft waarvan de openbaarmaking, om reden dat het document niet af of onvolledig is, tot misvatting aanleiding kan geven;

2° een advies of een mening betreft die uit vrije wil en vertrouwelijk aan de overheid is meegedeeld;

3° kennelijk onredelijk is;

4° te vaag geformuleerd is. »

N° 32 VAN DE HEER BERTOUILLE

Art. 6ter (nieuw)

Een artikel 6ter (nieuw) invoegen, luidend als volgt :

« Art. 6ter. — Wanneer met toepassing van de artikelen 4bis en 6bis een bestuursdocument slechts voor een deel aan de openbaarheid moet of mag worden onttrokken, wordt de inzage, de toelichting of de mededeling in afschrift tot het overige deel beperkt. »

5° la recherche ou la poursuite de faits punissables;

6° un intérêt économique ou financier fédéral, la monnaie ou le crédit public;

7° le caractère par nature confidentiel des informations d'entreprise ou de fabrication communiquées à l'autorité;

8° le secret de l'identité de la personne qui a communiqué le document ou l'information à l'autorité administrative à titre confidentiel pour dénoncer un fait punissable ou supposé tel.

L'autorité administrative fédérale ou non fédérale rejette la demande de consultation, d'explication ou de communication sous forme de copie d'un document administratif qui lui est adressée en application de la présente loi si la publication du document administratif porte atteinte :

1° à une obligation de secret instaurée par la loi;

2° au secret des délibérations du Gouvernement fédéral et des autorités responsables relevant du pouvoir exécutif fédéral ou auxquelles une autorité fédérale est associée. »

N° 31 DE M. BERTOUILLE

Art. 6bis (nouveau)

Insérer un article 6bis (nouveau), libellé comme suit :

« Art. 6bis. — L'autorité administrative fédérale peut rejeter une demande de consultation, d'explication ou de communication sous forme de copie d'un document administratif dans la mesure où la demande :

1° concerne un document administratif dont la divulgation peut être source de méprise, le document étant inachevé ou incomplet;

2° concerne un avis ou une opinion communiqués librement et à titre confidentiel à l'autorité;

3° est manifestement abusive;

4° est formulée de façon trop vague. »

N° 32 DE M. BERTOUILLE

Art. 6ter (nouveau)

Insérer un article 6ter (nouveau), libellé comme suit :

« Art. 6ter. — Lorsque, en application des articles 4bis et 6bis, un document administratif ne doit ou ne peut être soustrait que partiellement à la publicité, la consultation, l'explication ou la communication sous forme de copie est limitée à la partie restante. »

N° 33 VAN DE HEER BERTOUILLE

Art. 6quater (nieuw)

Een artikel 6quater (nieuw) invoegen, luidend als volgt :

« Art. 6quater. — De federale administratieve overheid die niet onmiddellijk op een vraag om openbaarheid kan ingaan of ze afwijst, geeft binnen een termijn van dertig dagen na ontvangst van de aanvraag aan de verzoeker kennis van de redenen van het uitstel of de afwijzing. In geval van uitstel kan de termijn nooit met meer dan vijftien dagen worden verlengd.

Bij ontstentenis van een kennisgeving binnen de voorgeschreven termijn, wordt de aanvraag geacht te zijn afgewezen. »

VERANTWOORDING

(bij de amendementen n° 29 tot 33)

1. Artikel 6 van het wetsontwerp, een waar mammoet-artikel, is een opeenhoping van bepalingen waarbij men plezier heeft beleefd gewoon aan het opnemen van een zo groot mogelijk aantal genummerde afdelingen en onderafdelingen. Het is een schoolvoorbeeld van ondoorzichtigheid en zulks precies voor een tekst die bedoeld is om tot de doorzichtigheid van de overheid bij te dragen.

Zoals in de commentaar bij dit artikel in de memorie van toelichting is aangegeven, zijn de in § 3 vervatte uitzonderingsgronden van een andere aard dan die welke in de §§ 1 en 2 zijn opgenomen. Ze zijn immers facultatief en gelden alleen voor de federale administratieve overheden, terwijl de onder de eerste twee paragrafen genoemde gronden verplicht zijn en van toepassing zijn zowel op de federale als op de niet-federale administratieve overheden.

Het is dan ook onbegrijpelijk waarom naar hun aard en toepassingsgebied zo van elkaar verschillende gronden in een zelfde artikel werden ondergebracht.

De §§ 4 en 5 hebben dan weer betrekking op geheel andere onderwerpen. De eerste betreft de gedeeltelijke openbaarheid van een document; de tweede de termijn die aan de administratieve overheid wordt verleend.

Ook in dit verband geldt het in artikel 41, § 1, van de Grondwet vervatte beginsel dat een artikel slechts één onderwerp mag behandelen.

2. De §§ 1 en 2, die het nieuwe voorgestelde artikel 4bis vormen, hebben dus betrekking op alle administratieve overheden. Om die reden is het wenselijk dat die bepaling in het eerste gedeelte van het hoofdstuk wordt ondergebracht. Er wordt overigens voorgesteld daarvan een « eerste afdeling » te maken, die betrekking heeft op de bepalingen met een dergelijk toepassingsgebied. Een en ander is mogelijk door dit nieuwe ingekorte artikel 6 (dat artikel 4bis wordt) om te wisselen met artikel 5 van het wetsontwerp, dat alleen op de federale administratieve overheden van toepassing is.

Dan moeten alleen nog bepalingen van de tweede afdeling van dit hoofdstuk, die alleen op de federale administratieve overheden van toepassing zijn, logisch worden gerangschikt. Zulks wordt in een ander amendement voorgesteld.

N° 33 DE M. BERTOUILLE

Art. 6quater (nouveau)

Insérer un article 6quater (nouveau), libellé comme suit :

« Art. 6quater. — L'autorité administrative fédérale qui ne peut pas réserver de suite immédiate à une demande de publicité ou qui la rejette, communique dans un délai de trente jours de la réception de la demande les motifs de l'ajournement ou du rejet. En cas d'ajournement, le délai ne pourra jamais être prolongé de plus de quinze jours.

En cas d'absence de communication dans le délai prescrit, la demande est réputée avoir été rejetée. »

JUSTIFICATION

(quant aux amendements n°s 29 à 33)

1. L'article 6, article « mammoth » du projet qui accumule les dispositions pour le plaisir de multiplier ses divisions et subdivisions numérotées est une véritable caricature de législation opaque ... et cela dans un texte qui prétend contribuer à la transparence de l'administration.

Comme le dit le commentaire de l'article, à l'exposé des motifs, les motifs d'exception prévus au § 3 sont d'une autre nature que ceux prévus sous les §§ 1er et 2. Ils sont facultatifs et ne valent que pour les autorités administratives fédérales, alors que les motifs visés aux deux premiers paragraphes sont obligatoires et s'appliquent aux autorités administratives non fédérales aussi bien qu'aux fédérales.

On ne comprend donc pas l'intérêt de grouper en un seul article des motifs d'exception de nature et de champ d'application aussi différents.

Quant aux paragraphes 4 et 5, ils ont des objets bien différents encore. L'un concerne la publicité partielle d'un document et l'autre le délai donné à l'autorité administrative.

Ici encore, il importe de respecter le principe « un article, un objet » qu'implique l'article 41, § 1er de la Constitution.

2. Les §§ 1er et 2, formant le nouvel article 4bis proposé, intéressent donc toutes les autorités administratives; il conviendrait donc de regrouper cette disposition dans la première partie du chapitre dont il est proposé par ailleurs de faire une « Section 1ère » consacrée aux dispositions ayant un tel champ d'application. Cela peut se faire par l'intervention de l'article 6 réduit (qui devient l'article 4bis) avec l'article 5 du projet qui ne s'applique qu'aux autorités administratives fédérales.

Il reste à ordonnancer logiquement les dispositions de la deuxième section du chapitre, celles dont l'application est limitée aux autorités administratives fédérales. Cela sera l'objet d'un autre amendement.

N° 34 VAN DE HEER BERTOUILLE

Art. 6

1) In § 1, de inleidende volzin vervangen door wat volgt :

« Behoudens de bij wet bepaalde uitzonderingen is elk bestuursdocument betreffende een van de volgende aangelegenheden vertrouwelijk : »

2) Paragraaf 1 aanvullen met een 9°, luidend als volgt :

« 9° de beraadslagingen van de federale regering en van de verantwoordelijke overheden die afhangen van de federale uitvoerende macht, of waarbij een federale overheid betrokken is. »

3) Paragraaf 1 aanvullen met een tweede lid, luidend als volgt :

« De Koning bepaalt de bestuursdocumenten of de categorieën van bestuursdocumenten die ambtshalve niet vertrouwelijk zijn of waarvan de bevoegde administratieve overheden de vertrouwelijkheid kunnen opheffen op basis van een van de hierboven vermelde gronden, in de gevallen waar de aard van de informatie die ze bevatten of het feit dat deze vervallen is, uitsluiten dat de openbaarmaking beschermde belangen zou schaden. »

4) Paragraaf 2 vervangen door een lid, luidend als volgt :

« Ook de bestuursdocumenten waarvan de openbaarmaking afbreuk doet aan een bij wet ingevoerde verplichte geheimhouding, zijn vertrouwelijk. »

VERANTWOORDING

Afgezien van de wettelijke bepaling, die is opgelegd door het Europese verdrag tot bescherming van de rechten van de mens met betrekking tot elke vorm van inmenging in de uitoefening van de fundamentele rechten en vrijheden bedoeld in § 1, 2°, (het onderwerp van een ander amendement), blijkt dat het volgens de voorschriften van artikel 24ter van de Grondwet, die bepalen dat het de wet toekomt om op federaal vlak de uitzonderingsgevallen te bepalen, niet volstaat dat het ontwerp de uitzonderingsgronden alleen in algemene termen en in een loutere opsomming vermeldt.

De opsomming van een brede waaier van aangelegenheden waarvoor de administratieve overheid louter volgens haar eigen inzichten de raadzaamheid van de openbaarheid moet afwegen, kan bezwaarlijk als een « uitzonderingsgeval » worden beschouwd.

Is het trouwens redelijk dat men alle administratieve overheden de bevoegdheid geeft om te oordelen over dergelijke kiese aangelegenheden? Kan een gewest-, gemeenschaps- of gemeentelijke overheid wel oordelen over het belang van de verspreiding van een document betreffende de vervolging van strafbare feiten, betreffende internationale betrekkingen, landsverdediging, monetaire stabiliteit, enzovoort, ook al zijn die documenten volkomen wettelijk in hun bezit gekomen?

We mogen niet van het ene uiterste in het andere vervallen en evolueren van een hermetisch naar een exhibition-

N° 34 DE M. BERTOUILLE

Art. 6

1) Au paragraphe 1er, remplacer la phrase introductive comme suit :

« Est confidentiel, sauf exception établie par la loi, tout document administratif relatif à l'une des matières suivantes : »

2) Compléter le même paragraphe 1er par un 9°, libellé comme suit :

« 9° les délibérations du Gouvernement fédéral et des autorités responsables relevant du pouvoir exécutif fédéral ou auxquelles une autorité fédérale est associée. »

3) Compléter le même § 1er par un deuxième alinéa, libellé comme suit :

« Le Roi détermine les documents ou catégories de documents administratifs déclassifiés d'office ou que les autorités administratives compétentes sont autorisées à déclassifier d'une qualification confidentielles selon un des motifs ci-dessus, dans les cas où la nature des informations qu'ils portent ou leur caractère périmé excluent que la publicité porte atteinte aux intérêts protégés. »

4) Remplacer le paragraphe 2 par un alinéa, libellé comme suit :

« Est également confidentiel tout document administratif dont la publicité porte atteinte à une obligation de secret instauré par la loi. »

JUSTIFICATION

Indépendamment de la prévision par la loi, imposée par la Convention européenne des droits de l'homme en ce qui concerne toute ingérence dans l'exercice des droits et libertés fondamentales visées au § 1er, 2°, (qui fait l'objet d'un amendement distinct), la simple énumération en termes généraux que le projet fait des motifs d'exception, ne paraît pas satisfaire au prescrit de l'article 24ter de la Constitution réservant à la loi de fixer les cas d'exception sur le plan fédéral.

On peut difficilement considérer comme des « cas », l'énoncé d'une large matière que l'autorité administrative doit simplement mettre en balance avec l'opportunité, à ses yeux, de la publicité.

Est-il d'ailleurs simplement raisonnable de laisser à toute autorité administrative une telle faculté d'appréciation en des matières sensibles? Une autorité administrative régionale ou communautaire, sinon communale, peut-elle être juge de l'intérêt de la divulgation d'un document relatif à la poursuite de faits punissables, aux relations internationales, à la défense nationale, à la stabilité monétaire, et cetera, même si elle en est légalement en possession?

On ne peut tomber d'un excès dans l'autre, d'une administration hermétique à une administration exhibitionniste.

nistisch bestuur. Dat zou het vertrouwen in de discretie en de terughoudendheid van onze administratieve overheden schokken.

Het amendement strekt er bijgevolg toe om de bestuursdocumenten die betrekking hebben op « kiese » aangelegenheden a priori als vertrouwelijk aan te merken, onverminderd een eventueel nauwkeuriger omschrijving dan die in het ontwerp. Het staat aan de Koning om het vermoeden van vertrouwelijkheid om te keren. Hij kan daar trouwens toe beslissen voor grote categorieën ineens, zoals bijvoorbeeld voor de documenten inzake landsverdediging of inzake de internationale betrekkingen van vóór 1945.

Er is slechts een absolute uitzondering : de verplichte geheimhouding die door de wet is ingesteld. Het onderhavige ontwerp heeft namelijk niet tot doel om van bijzondere wetten af te wijken.

Hoewel de uitzonderingsgrond bedoeld in § 2, 2°, werd toegevoegd op advies van de Raad van State, heeft die nu geen reden van bestaan meer, aangezien het amendement de opheffing van de vertrouwelijkheid afhankelijk maakt van een beslissing van de Koning. De regering kan alle beraadslagingen desgewenst geheimhouden.

te. Cela ruinerait la confiance dans sa discrétion et sa réserve.

L'amendement tend donc à attribuer a priori un caractère confidentiel aux documents administratifs touchant à des matières « sensibles », ceci sans préjudice à leur détermination éventuellement plus précise que celle du projet. Il appartiendrait au Roi de renverser la présomption de confidentialité, ce qu'il peut faire d'ailleurs par larges catégories, tels par exemple les documents relatifs à la défense nationale ou aux relations internationales antérieurs à 1945.

Seule exception à caractère absolu : l'obligation de secret instauré par la loi, car le présent projet n'a pas pour but de déroger aux lois particulières.

Le motif d'exception visé au § 2, 2°, bien qu'ajouté sur avis du Conseil d'Etat, n'a plus de raison d'être dès lors que l'amendement soumet la levée de la confidentialité à la décision du Roi. Le Gouvernement peut garder le secret des délibérations qu'il veut.

A. BERTOUILLE